

บทที่ 5

บทสรุป และข้อเสนอแนะ

1. บทสรุป

ในท่ามกลางแห่งความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสองรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย และ รัฐบาลแห่งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ที่มีมาอย่างช้านาน ซึ่งทำให้ประชาชนชาวไทยและประชาชนชาวลาว มีความใกล้ชิดสนิทสนมกันมาโดยตลอด ด้วยต้นกำเนิดขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี วัฒนธรรม และศาสนา เป็นฐานรวมที่ยากจะแยกออกจากกันได้ เป็นวิวัฒนาการทางธรรมชาติที่ไม่อาจจะฝืน หรือ ลบล้างได้ สองรัฐบาลและสองชาติประชาชนชาวไทย และประชาชนชาวลาวได้ตระหนักและให้ความสำคัญเป็นพิเศษแก่ความสัมพันธ์และความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกัน โดยได้ดำเนินนโยบายเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่างๆไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สังคม กล่าวคือด้านแรงงานของคนลาวในประเทศไทย จนก้าวไปสู่การทำข้อตกลงหรือบันทึกความเข้าใจระหว่างสองรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ว่าด้วยความร่วมมือในด้านการจ้างแรงงาน(MOU Thai – LAO) ฉะนั้นด้วยเจตนารมณ์อันแน่วแน่ที่จะให้มีความร่วมมืออันดีและราบรื่นระหว่างกัน ทั้งภาครัฐและประชาชนทั้งสองฝ่าย ดังนั้นผู้ทำวิทยานิพนธ์ จึงเชื่อว่า ปัญหาและอุปสรรคใดๆก็ย่อมที่จะสามารถแก้ไขให้ลุล่วงได้ดีในอนาคตข้างหน้า โดยทั้งสองฝ่ายต่างยึดถือหลักการแห่งความจริงใจ และหลักสิทธิมนุษยชน เป็นต้น

ตลอดระยะเวลาที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้เข้ามาเล่าเรียน ในคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้รับรู้ถึงสถานะภาพ หรือสภาพดังกล่าวแต่ก็มีสาเหตุผลหลักของการเริ่มต้นของวิทยานิพนธ์เรื่องนี้ แต่หากเป็นแรงกระตุ้น และผลักดันทางด้านประสบการณ์ที่พบเห็นในช่วงระยะเวลาการเล่าเรียนการเดินทางไปมาตามช่องทางไม่ว่าจะไปทางรถไฟ รถทัวร์ก็ตาม จากกรุงเทพมหานครสู่หนองคาย เชียงราย (เชียงใหม่ เชียงของ) อําเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อุทัยธานี ชัยนาท นครสวรรค์ และ สู่จังหวัดอุบลราชธานีก็ได้พบเห็นปัญหาต่างๆหลากหลายที่แตกต่างกันไปของแต่ละพื้นที่

จากปรากฏการณ์ที่พบเห็นมีบุคคลบางจำพวกที่รัฐไทยไม่อาจสามารถส่งเขาเหล่านั้น กลับออกไปนอกประเทศไทยได้ด้วยเหตุผลบางประการ จึงเป็นเหตุผลให้บุคคลดังกล่าวกลายเป็นคนไร้รัฐหรือไร้สัญชาติไปด้วย จำนวนบุคคลเหล่านี้ในประเทศไทยยิ่งเพิ่มทวีคูณมากขึ้นเรื่อย ๆ

เพราะบุคคลกลุ่มนี้เกิดมีบุตรหลานมากขึ้นเรื่อยๆ จึงเป็นเหตุให้การจัดการปัญหาที่มีความยากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาผู้ทำวิทยานิพนธ์พบว่า คนลาวที่อาศัยอยู่ในราชอาณาจักรไทยมี 3 ประเภทด้วยกัน คือ คนลาวที่เข้าเมืองโดยชอบด้วยกฎหมาย คนลาวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และคนลาวที่ไม่ได้เข้าเมืองเพราะเกิดในราชอาณาจักรไทย ซึ่งมีลักษณะคุณสมบัติและเหตุในการพิจารณาการกำหนดให้สถานะทางกฎหมายของแต่ละกลุ่มคนแตกต่างกันไป โดยคำนึงถึงประโยชน์และความมั่นคงของประเทศเป็นหลักสำคัญ ซึ่งผู้ทำวิทยานิพนธ์ได้อธิบายเป็นแต่ละกรณีของคนลาวในประเทศไทย กล่าวคือ สถานะทางกฎหมายของคนลาวที่เข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย สถานะทางกฎหมายของคนลาวที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย และคนลาวที่เกิดในประเทศไทย กลุ่มคนดังกล่าวได้ถูกจำกัดสิทธิที่ทำให้คนเหล่านี้ไม่สามารถที่จะมีโอกาสเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานได้ เช่น ศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ และสิทธิประโยชน์ในด้านต่างๆ ที่มนุษย์ทุกคนที่ควรจะได้รับและเอาใจใส่แต่กลับตรงกันข้ามไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร แม้ว่ากฎหมายจะให้สิทธิด้านต่างๆ ก็ตาม แต่สิทธิดังกล่าวนั้นก็มักจะถูกจำกัดโดยการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่บางคน

จากการศึกษาทั้งกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายของรัฐไทยในการปฏิบัติต่อคนลาวใน

ประเทศไทย พบว่ากฎหมายระหว่างประเทศไม่ได้บัญญัติรับรองให้รัฐไทยต้องยอมรับให้สถานะทางกฎหมายแก่คนลาวในประเทศไทยในทุกเรื่องโดยเด็ดขาด กฎหมายระหว่างประเทศเพียงแต่บัญญัติให้รัฐไทยต้องยอมรับสิทธิและเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายและในการเลือกถิ่นที่อยู่หากบุคคลนั้นได้อาศัยได้อาศัยอยู่โดยชอบด้วยกฎหมายและจะไม่ถูกเนรเทศโดยพลการ เว้นแต่จะเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าสถานะทางกฎหมายมิใช่สิทธิเด็ดขาดที่บุคคลทุกคนพึงได้รับ แต่เป็นสิทธิที่มีเงื่อนไขขึ้นอยู่กับดุลพินิจของประเทศไทยที่จะให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีสถานะทางกฎหมาย ย่อมต้องพิจารณาตามกฎหมายไทย เพราะกฎหมายระหว่างประเทศปล่อยให้เป็นการอำนาจดุลพินิจของรัฐเจ้าของดินแดนที่จะให้หรือไม่ให้สถานะทางกฎหมายแก่บุคคลใดก็ได้

อย่างไรก็ตาม แม้มากฎหมายระหว่างประเทศไม่ได้บัญญัติรับรองให้รัฐไทยต้องยอมรับให้สถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทยก็ตาม แต่ในกฎหมายระหว่างประเทศที่ประเทศไทยเป็นภาคี ไม่ว่าจะเป็นปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน พ.ศ.2491(ค.ศ.1948) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางแพ่งของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง พ.ศ.2509(ค.ศ.1966) กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม พ.ศ.2509(ค.ศ.1966) อนุสัญญา

ว่าด้วยการบริหารจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติในทุกรูปแบบ ค.ศ.1961 ต่างได้รับรองสิทธิขั้นพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ไว้ เช่น ทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับการยอมรับนับถือว่าเป็นบุคคลตามกฎหมายทุกแห่งหน สิทธิในอิสรภาพแห่งการเคลื่อนไหวและสถานที่อยู่ภายในเขตของแต่ละรัฐ สิทธิในการมีชีวิต สิทธิในการก่อตั้งครอบครัว สิทธิในการสัญจรไปมา รวมทั้งในการเข้าออกนอกประเทศและกลับประเทศของตนด้วย สิทธิในการรักษาพยาบาล อันเป็นสิทธิมนุษยชนที่บุคคลพึงได้รับการคุ้มครองจากรัฐทุกรัฐ ซึ่งย่อมหมายรวมถึงคนลาวในประเทศไทยด้วยในฐานะที่เขาเป็นมนุษย์ แม้ว่าบุคคลดังกล่าวจะเข้าเมืองชอบหรือไม่ชอบด้วยกฎหมาย จะมีสิทธิอาศัยหรือไม่สิทธิอาศัยก็ตาม ในขณะที่เป็นการรอส่งกลับประเทศ และสิทธิดังกล่าวนี้ก็ได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเช่นกัน อันเป็นการบ่งบอกถึงท่าทีของประเทศไทยอย่างชัดเจนว่าจะไม่กระทำการใดอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิมนุษยชนของบุคคลทุกคนตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ฉะนั้น เพื่อเป็นการลดปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนและก่อให้เกิดความมั่นคงของรัฐและความมั่นคงของมนุษย์ การให้สถานะทางกฎหมายแก่บุคคลใดหนึ่งที่เป็นคนต่างด้าวหรือคนลาวต่างๆ เหล่านี้โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 จึงเป็นทางออกอีกทางหนึ่งที่จะลดปัญหาผลกระทบจากการไม่มีสถานะของกลุ่มคนที่เข้าเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าคนลาวบุคคลใดหนึ่งนั้นที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยจะมีสถานะทางกฎหมายย่อมต้องพิจารณาตามกฎหมายไทยไม่ว่าจะเป็นคนลาวที่เมืองชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ชอบด้วยกฎหมายและเกิดในประเทศไทยก็ตาม

จากการศึกษาในส่วนขององค์กรที่ได้เข้ามามีบทบาทหน้าที่ในการจัดการสถานะทางกฎหมายของคนลาวในประเทศไทยผู้ทำวิทยานิพนธ์พบมี 4 องค์กรหลักด้วยกันเช่น 1) องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการให้สิทธิอาศัยในประเทศไทย 2) องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่ในการปฏิบัติตรวจคนเข้า-ออกเมืองและการส่งกลับ 3) องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน (Right to work access) และ 4) องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม

1) องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการให้สิทธิอาศัยในประเทศไทย มีหน้าที่ในการพิจารณาเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับ ความมั่นคงแห่งชาติให้สอดคล้องต้องกัน เพื่อให้กิจการต่างๆ ของรัฐสามารถประสานกันได้เป็นอย่างดีเป็นผลดีต่อความมั่นคงภายในประเทศ การอำนวยความสะดวก และการทะเยอทะเยน เพื่อให้ประชาชนมีความมั่นคงปลอดภัยและได้รับการบริการที่สะดวกรวดเร็ว โดยในการดำเนินการตามภารกิจดังกล่าวให้

กรมการปกครองมีอำนาจหน้าที่ในการเสนอแนะและจัดทำแผนมาตรการที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อย ตลอดจนมีอำนาจดำเนินการเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงภายใน งานการข่าว งานกิจการชายแดน การควบคุมดูแลชาวเขาและชนกลุ่มน้อย ผู้อพยพและผู้หลบหนีเข้าเมืองและงานสัญชาติ

2) องค์การของรัฐที่ทำหน้าที่ในการปฏิบัติตรวจคนเข้า-ออกเมืองและการส่งกลับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบในการตรวจตราบุคคลและพาหนะทั้งปวงที่เข้ามาในราชอาณาจักรและจะออกไปนอกราชอาณาจักร เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง รวมทั้งการตรวจตราบุคคลที่กระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการค้าหญิงและเด็ก นอกจากนี้ยังมีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนและปราบปรามผู้กระทำความผิดกฎหมายดังกล่าว รวมทั้งความผิดอาญาอื่นใดที่มูลเหตุของการกระทำความผิดมีวัตถุประสงค์จะให้คนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง ภารกิจที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองคือ ภารกิจในการปฏิบัติการส่งกลับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองและอาศัยอยู่โดยไม่ได้รับอนุญาต

3) องค์การของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิในการเข้าสู่ตลาดแรงงาน (Right to work access) องค์การของรัฐที่คอยเข้ามามีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมอาชีพให้แก่คนลาวในประเทศไทยมีงานทำเป็นหน้าที่หลักของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งประกอบด้วย 2 หน่วยงานในสังกัดกระทรวงที่เข้ามาทำหน้าที่ในการคุ้มครองส่งเสริมสิทธิการทำงานของคนต่างด้าวที่มีบทบาทในการดำเนินการพิจารณาและอนุญาตสิทธิในการทำงานของคนต่างด้าว จัดทำทะเบียนการทำงาน ควบคุม ดูแล ตรวจสอบการทำงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 แล้ว กรมการจัดหางานยังมีบทบาทในด้านส่งเสริมให้มีงานทำ โดยการศึกษาวิเคราะห์ภาวะตลาดแรงงาน รวมทั้งพัฒนาและส่งเสริมระบบการบริหารด้านการส่งเสริมการมีงานทำเพื่อให้ประชากรมีงานทำที่เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและส่งเสริมและให้บริการแนะแนวอาชีพตามแนวคิดให้แก่ประชาชนและนอกจากนั้น ยังเป็นหน่วยงานดำเนินการคุ้มครองและป้องกันมิให้คนหางานถูกหลอกลวงถูกเอารัดเอาเปรียบจากบริษัทจัดหางานและบุคคล รวมถึงการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันและลงโทษผู้หลอกลวงเอารัดเอาเปรียบคนหางานทำ โดยรับเรื่องราวร้องทุกข์คนหางานที่ขอความช่วยเหลือ สืบสวนสอบสวนบุคคลที่มีพฤติกรรมหลอกลวง ต้มตุ๋นคนหางาน เพื่อดำเนินคดีตามกฎหมาย และ

4.องค์กรของรัฐที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับสิทธิในกระบวนการยุติธรรม มีบทบาทในการทำหน้าที่ตรวจสอบของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลได้แก่ องค์กรฝ่ายตุลาการ

ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าองค์กรภาครัฐตลอดถึงเจ้าหน้าที่และนักวิชาการได้เริ่มเห็นความสำคัญของการละเมิดสิทธิมนุษยชนมากขึ้น องค์กรต่างๆจึงได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคนลาวที่อยู่ในประเทศไทยทั้งคนที่เข้าเมืองถูกกฎหมายและไม่ถูกกฎหมายในลักษณะต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการในระดับนโยบายหรือการลงมือปฏิบัติเองเพื่อป้องกันมิให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนของบุคคลดังกล่าวโดยเฉพาะกลุ่มที่หลบหนีเข้าเมืองโดยไม่ได้รับอนุญาต สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นหน่วยงานในสังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ ในมาตรา 118 พ.ศ.2547 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้ส่วนราชการที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2539 และที่แก้ไขเพิ่มเติม เป็นส่วนราชการตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าจะมีพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติขึ้นใหม่และ

ภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองคือ ภารกิจในการปฏิบัติการส่งกลับบุคคลต่างด้าวที่เข้าเมืองและอาศัยอยู่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ดังนั้น สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเป็นหน่วยงานที่มีภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบในการตรวจตราบุคคลและพาหนะทั้งปวงที่เข้ามาในราชอาณาจักรและจะออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง รวมทั้งการตรวจตราบุคคลที่กระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยการค้าหญิงและเด็ก นอกจากนั้นยังมีอำนาจหน้าที่สืบสวนสอบสวนและปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมายดังกล่าว รวมทั้งความผิดอาญาอื่นใดที่มูลเหตุของการกระทำผิดมีความผิดมีวัตถุประสงค์จะให้คนต่างด้าวอยู่ในราชอาณาจักรโดยฝ่าฝืนกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง

ตำรวจตระเวนชายแดนมีอำนาจหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงปลอดภัยตามแนวชายแดน พัฒนาและช่วยเหลือประชาชนเพื่อความมั่นคงของชาติ ปฏิบัติงานตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและตามกฎหมายอื่นตามที่ได้มอบหมาย ฝึกอบรมตำรวจตระเวนชายแดน ปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนั้นในประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่องแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522 บางฉบับยังได้กำหนดให้ตำรวจตระเวนชายแดนในบางท้องที่เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคนเข้าเมือง พ.ศ.2522

องค์กรของรัฐที่คอยเข้ามามีบทบาทในการให้ความดูแลช่วยเหลือและส่งเสริมอาชีพให้แก่คนลาวในประเทศไทยมีงานทำ เป็นหน้าที่หลักของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม ซึ่งมี 2 หน่วยงานในสังกัดกระทรวงที่เข้ามาทำหน้าที่ในการคุ้มครองส่งเสริมสิทธิการทำงานของบุคคล บทบาทในการดำเนินการพิจารณาและอนุญาตสิทธิในการทำงานของคนต่างด้าว จัดทำทะเบียนการทำงาน ควบคุม ดูแล ตรวจสอบการทำงานให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.2521 แล้ว กรมการจัดหางานยังมีบทบาทในด้านการส่งเสริมให้มีงานทำ โดยการศึกษาวเคราะห์ภาวะตลาดแรงงาน รวมทั้งพัฒนาและส่งเสริมระบบการบริหารด้านการส่งเสริมการมีงานทำเพื่อให้ประชากรมีงานทำที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถและส่งเสริมและให้บริการแนะแนวอาชีพตามแนวคิดให้แก่ประชาชน ผู้ประกอบการ ดังนั้นเพื่อให้คนเหล่านี้ดำรงชีวิตอยู่ได้ จึงต้องให้เขาสามารถทำงาน ซึ่งการที่รัฐเข้าไปดูแลฝึกทักษะในการทำงานให้แก่เขาย่อมเป็นการลดภาระของรัฐไทยในการที่จะดูแลคนเหล่านี้และยังเป็นการแก้ไขปัญหาก็เหมาะสมอีกด้วย

องค์กรที่เข้ามามีบทบาทในการทำหน้าที่ตรวจสอบของการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคล ได้แก่ องค์กรฝ่ายตุลาการ เช่น ศาลปกครอง ศาลยุติธรรมและศาลแรงงาน มีบทบาทในการตรวจสอบการกระทำของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นว่าได้กระทำการอันเป็นการชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนสามารถฟ้องหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่กระทำละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนด้วยการไม่ปฏิบัติตามกฎหมายหรือละเว้นการปฏิบัติตามกฎหมาย ดังจะเห็นได้จากมาตรา 42 แห่งพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลปกครองและวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ.2542 ได้กำหนดให้ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้ อันเนื่องมาจากการกระทำ หรือการงดเว้นการกระทำของหน่วยงานทางปกครอง หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับสัญญาทางปกครอง หรือกรณีอื่นใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลปกครอง ตามมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ ไว้ว่า กรณีที่หน่วยงานทางศาลปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายไม่ว่าจะเป็นการออกกฎ คำสั่งหรือการกระทำอื่นใดอันเนื่องมาจากการกระทำโดยไม่มีอำนาจหรือนอกเหนืออำนาจหน้าที่หรือไม่ถูกต้องตามรูปแบบขั้นตอน การกระทำหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติหรือปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวล่าช้าเกินสมควร การกระทำหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำละเมิดจากการใช้อำนาจตามกฎหมายหรือจากกฎ คำสั่งทางปกครองอื่นๆ กรณีที่เกี่ยวกับสัญญาทางปกครองต่างๆ และกรณีหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐฟ้องคดีเพื่อบังคับให้บุคคลต้องกระทำหรือละ

เว้นการกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งและกระบวนการพิจารณาของศาลยุติธรรมนั้นได้เข้ามามีบทบาทในการทำหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องของการกระทำของรัฐตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ ซึ่งการเสนอคดีขึ้นสู่การพิจารณาของศาลนั้นจะทำให้ทุกฝ่ายสามารถนำข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นมาแสดงต่อศาล และศาลจะเป็นผู้ค้นหาความจริง

2. ข้อเสนอแนะ

จากปัญหาในกรณีต่างๆที่ได้กล่าวมาข้างต้นเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการจัดการประชากรที่เกี่ยวข้องกับปัญหาสถานะตามกฎหมายของคนลาวในประเทศไทยต่อกับกระบวนการในการเข้าสู่สิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ทุกคนที่ควรจะได้รับเป็นไปอย่างถูกต้องและยุติธรรมแก่คนลาวในประเทศไทยอย่างเหมาะสมสอดคล้องกับสภาวะความเป็นจริงทางเศรษฐกิจสังคมและกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ที่ติระหว่างสองประเทศก็คือไทยและลาว ดังนั้นผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงมีความเห็นและข้อเสนอแนะบางประการ ดังต่อไปนี้

ประการแรก ควรมีการสร้างองค์ความรู้ความเข้าใจให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ทั้งสองฝ่าย เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่ฝ่ายไทย เจ้าหน้าที่ฝ่ายลาว ทั้งนายจ้าง ลูกจ้าง และประชาชนทั่วไปทั้งสองประเทศ เพื่อปฏิบัติหน้าที่อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ความเข้าใจถึงสิทธิหน้าที่ของแต่ละฝ่ายหน่วยงาน และการอยู่ร่วมกันด้วยความสงบเรียบร้อยในสังคมทั้ง 2 ประเทศ

ประการที่สอง ควรมีการเร่งรัดในความร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลลาว และในระดับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติการในการดำเนินการแก้ไขปัญหาเรื่องการค้า-ออกเมืองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย บนพื้นฐานความตกลงสองฝ่าย และปฏิบัติตามหลักการต่างตอบแทน ต่างฝ่ายต่างมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ประการที่สาม รัฐบาลทั้งสองฝ่ายไทย-ลาว ควรมีการสร้างฐานข้อมูลทางระบบการประชากรทางทะเล เบียนราษฎรแบบออนไลน์หากันได้ในทางระหว่างประเทศเพื่อความสะดวกในการคุ้มครองประชากรของตน

ประการที่สี่ รัฐบาลทั้งสองฝ่ายไทย-ลาว หรือ องค์กรที่รับผิดชอบในการคุ้มครองแรงงาน หรือจัดหางาน และแรงงานที่ขึ้นทะเบียนแรงงานแล้ว ควรส่งต่อหรือแจ้งให้ทางสถานทูตหรือกงสุลของประเทศที่เกี่ยวข้อง เพื่อสะดวกในการคุ้มครองและติดตามในขั้นต่อไป

ประการที่ห้า หน่วยงานหรือองค์กรที่ทำหน้าที่ในด้านความยุติธรรม เช่น ในระดับกระทรวงยุติธรรม หรือในระดับศาลยุติธรรมทั้งสองประเทศ ควรมีบทบาทที่เพิ่มความเข้าใจในการ

ให้ความช่วยเหลือทางด้านความยุติธรรม ในกรณีที่แรงงานถูกละเมิดสิทธิในต่างๆและควรมีมาตรการลงโทษที่ชัดเจนต่อกรณีนายจ้างที่ยึดบัตรประจำตัวของแรงงานลาว

ประการที่หก ควรมีการจัดระบบประกันสังคมที่เหมาะสมกับแรงงานลาว และกฎหมายควรเปิดช่องให้แรงงานลาวหรือสามารถเปลี่ยนนายจ้างได้ตามเหตุที่เหมาะสมและหากมีการเลิกจ้างโดยไม่เป็นธรรม แรงงานลาวควรมีเวลาในการหานายจ้างใหม่อย่างน้อย 1 เดือนตามสภาพความเป็นจริงในสังคมปัจจุบัน

ประการที่เจ็ด ควรมีบทบาทที่เพิ่มความเข้าใจระหว่างกระทรวงป้องกันความสงบของลาวและกระทรวงมหาดไทย

ประการที่แปด ควรมีองค์ของเอกชนในทางระหว่างประเทศเพื่อคอยให้บริการความช่วยเหลือในการดูแลแก่แรงงานลาวในประเทศไทยและให้ความรู้ข้อมูลทางกฎหมายแก่คนลาวที่จะเข้ามาทำงานในประเทศไทยและ

ประการสุดท้าย ในเรื่องของการพิสูจน์สัญชาติ ในกรณีบุคคลทั่วไปที่ไม่ได้ขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าวไว้กับกระทรวงแรงงานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก็ควรมีสิทธิในการที่จะเข้าพิสูจน์สัญชาติได้ ถ้ามีเอกสารหรือพยานที่สามารถเชื่อถือได้ว่าเป็นคนลาวจริง เพราะในระยะที่ผ่านมา กลุ่มคนเหล่านี้ไม่มีโอกาสที่จะเข้าพิสูจน์สัญชาติได้